

מנהיגי חינוך יקרים, ערב שבת שלום!

"ואתה תצוה את בני ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד" מסביר רש"י: "מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה".

הרש"ר הירש בתחילת פירושו לפרשתנו, מקדים ואומר שהמנורה מסמלת את לימוד התורה וידיעתה, ועומד על נקודה חשובה המלמדת על תפקידו של המחנך. "להעלות נר, לשון זה של הדלקת נר אינו במקרא אלא לגבי עבודת המנורה, והוא מדוקדק. שכן מצווה להדליק את הפתיל עד "שתהא שלהבת עולה מאליה" (שבת כ"א, ע"א) הווה אומר: תפקיד מלמד התורה היא לעשות את עצמו מיותר", כמו שלהבת האש אשר מתרוממת מכוחה העצמי – מכוח השמן שבנר ולא מכוח האש שמגיש המדליק.

המנורה מסמלת את החכמה ואת העברתה מדור לדור. לפיכך אמרו חכמים, "הרוצה להחכים ידרים" (בבא בתרא כה,ב), שהרי המנורה הייתה בדרום. העברת החכמה מדור לדור, לדעת הרש"ר הירש, צריכה להיעשות באופן שאינו יוצר תלות בין הרב הנותן לתלמיד המקבל. המקבל צריך לחוש עצמאות. החינוך האידיאלי, לדעת הרש"ר הירש, הינו החינוך המציב את התלמיד במקום עצמאי. כשם שמי שמדליק מבצע את הפעולה הראשונה ולאחר זמן שלהבת עולה מאליה, כך מחנך מבצע פעולות ולאחר זמן הוא מאפשר לתהליך להתקיים ללא התערבות נוספת.

הרב יהודה עמיטל נשאל האם הוא מחנך את תלמידיו שילכו בדרכו או שהוא מאפשר להם לבחור דרך משלהם. על כך השיב בדרכו המיוחדת: אני מחנך את תלמידי לחשוב בכוחות עצמם. אני לא מחנך אותם לחקות אותי. ובאופן ציורי היה נוהג לומר: "אני לא רוצה עמיטלים קטנים, אני רוצה תלמידים שיוכלו לחלוק עלי".

כמחנכים אנו פועלים "להעלות נר התמיד" באופן שתבער בתלמידנו מכוח עצמם, שגם כאשר יסיר המחנך ידו – תמשיך שלהבת החכמה לבעור משמנו האישי.

לאור ההבנה ש במנורה רמוז לימוד התורה מבאר הרש"ר הירש שההוראה "ואתה תצוה את בני" " מחייבת את משה מקבל התורה לדאוג ולזרז את בני להביא שמן ולהדליק את המנורה ובזאת רומז לכך שעל משה לדאוג לכך שעם ישראל יעסקו בתורה, ילמדו וידעו אותה.

מתוך כך ננסה להבין למה בפרשתנו נשמט שמו של משה.

הסברים רבים ניתנו לכך. בעל הטורים מביא שמכיון שמשה אמר "ואם אין מחני נא מספרך" חלה אמירתו במקצת ונמחה מפרשה זו. אך למה דוקא פה? מובא בשם הגר"א שהסיבה לכך היא שפרשת תצוה נקראת תמיד בסמוך לז' באדר יום הסתלקותו של משה. החיד"א מבאר כי ההסבר לכך רמוז במילה "ספרך" ספר-ך הפרשה העשרים בתורה היא פרשת תצוה ולכן דווקא בה לא מוזכר שמו של משה כפי שאמר "מחני נא מספרך".

ננסה להתבונן בעומקם של דברי בעל הטורים ולבאר מדוע נתקיימה הקללה במקצת ושמו של משה נמחה מהפרשה. העובדה שמשה ביקש בקשה זו וכן העובדה שנתקיימה במקצת מלמדת אותנו על מעלתו של משה שכל כולו, כל מהותו, היא למען עם ישראל, עד כדי כך שהוא לא מייחס לעצמו זכות קיום אם עם ישראל ימחה כתוצאה מחטא העגל. משה רבנו שזכה למעלה שאף בן אנוש לא הגיע אליה "פה אל פה אדבר

בו" (במדבר י"ב ח') מלמד אותנו שיעור גדול בענווה ואולי זאת הסיבה לכך שדווקא כאשר נצטווה לזרז את עם ישראל לעסוק בתורה שקיבל ע"מ ללמדם, מוצנע שמו כי כל תורתו מכוחם ובשבילם, ובזה מתבררת מעלתו כשלוחם ונציגם של כל ישראל.

השבת פרשת זכור אנו קוראים "תמחה את זכר עמלק".

מחיה מוחלטת של מציאותם בעולם. בהקשר זה נצטווה משה "כתוב זאת זכרון בספר" שיהיה כתוב בספר החיוב למחות, ולכן קוראים מתוך התורה ולא מסתפקים בזכירה בע"פ. הקריאה מתבצעת בסמוך למצות קריאת המגילה בפורים עליה בקשה אסתר "כתבוני לדורות". אנו קוראים בפורים על השמדת המן וזרע עמלק ומכים בכל האמצעים [למעט נפצים וחומרים מסוכנים]. שמחים בגאולה החלקית לה זכינו אז, ומצפים לגאולה השלמה.

איננו מכירים כיום מי הוא זרע עמלק אך את המלחמה בתפיסה העמלקית אנו מחויבים לקיים. כפי שלימד אותנו הראי"ה: "הצדיקים הטהורים אינם קובלים על הרשעה אלא מוסיפים צדק, אינם קובלים על הכפירה אלא מוסיפים אמונה" (ערפילי טוהר ל"ט). ע"י עיסוק בתורת משה ולימודה אנו מאירים את אור התורה ומסלקים את החושך המכסה את הארץ שבמשנת עמלק. מתוך כך נזכה שיתקיים "מחה אמחה" שה' מצידו ישלים את מחיית עמלק ואור חדש על ציון יאיר.

שבת שלום ומבורך.

שושנה נגר